«Նախադպրոցական Հաստատության մասնագիտական աշխատողների մասնագիտական կարողությունների և հմտությունների զարգացման» ծրագիր

ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Թեմա՝ Էքսկուրսիաների և մշակութային այցերի դերը սաների զարգացման գործում

Դաստիարակ՝ Ֆենյա Փիլիփոսյան
«Երևանի հ.42 մսուր-մանկապարտեզ» ՀՈԱԿ

ԵՐԵՎԱՆ 2023

Բովանդակություն

Ներածություն ----------2

Գլուխ 1.

Էքսկուրսիաների և մշակույթային այցերի դերը սաների զարգացման գործում---------4

1.1 Էքսկուրսիան որպես կրթադաստիարակչական գործունեության ձև----------8

Գլուխ 2.

Էքսկուրսիաների՝ կառուցվածքը,կազմակերպման ձևերն ու մեթոդները----------10

Գործնական աշխատանք

1.Այց Մարտիրոս Սարյանի տուն-թանգարան----------11

Եզրակացություն----------16

Գրականության ցանկ----------17

Ներածություն

Նախադպրոցական տարիքը անձի ձևավորման կարևորագույն փուլերից մեկն է, ուստի շատ կարևոր է տարբերակել, թե այս շրջանում երեխային ինչ է պետք սովորեցնել, հաղորդել, և առավել կարևոր է, թե ինչպես, ինչ մեթոդներով ու ձևերով դա անել:

Ն/դ տարիքի յուրաքանչյուր երեխա հետաքրքրասեր և անհագ է իրեն շրջապատող աշխարհի նկատմամբ և սպունգի պես կլանում է գիտելիքները: Այս տարիքում ամեն ինչ հետաքրքիր է երեխային և նա ակտիվորեն ընկալում է աշխարհը, հետևաբար երեխայի տարիքային այս առանձնահատկությունը պետք է առավելագույնս ճիշտ օգտագործվի ուսումնական հաստատությունում իրականացվելիք կրթադաստիարակչական գործունեության ընթացքում: Հենց այս ժամանակահատվածում կարևոր է երեխաների մեջ սերմանել սեր հայրենիքի, բնության նկատմամբ, հետաքրքրություն առաջացնել նրա մշակութային արժեքների նկատմամբ, զարգացնել պատկերացումները անձի, հասարակության մասին: Այսպիսի կարողունակությունների ձևավորմանը մեծապես նպաստում են պարբերաբար կազմակերպվող էքսկուրսիաները և մշակութային այցերը: Ուսումնական և դաստիարակչական այս առանձնահատուկ ձևը հնարավորություն է տալիս բնական պայմաններում դիտարկել առարկաները և երևույթները: Միաժամանակ երեխայի մոտ ակտիվացնում է մտավոր ակտիվությունն ու հուզական ոլորտը:

Էքսկուրսիաներն ու մշակութային այցերը տեսարժան վայրերի, թանգարանների, գրադարանների, թատրոնների, արտադրական ձեռնարկությունների, պատմամշակութային կոթողների և բնության գիրկ այցելություններն են՝ ուսումնադաստիարակչական նպատակներով:

Էքսկուրսիաների էությունը կայանում է ցուցադրման և բացատրման համակցության մեջ: Այն զննական մեթոդ է: Էքսկուրսիաները և մշակութային այցերը գործունեության այն ձևերն են, որոնք երեխաներին իսկապես դուր են գալիս:

Թեմայի արդիականությունը. Մեզ բախտ է վիճակվել աշխատել 21-րդ դարի ուսումնական հաստատությունում, ինչը մեզանից անընդհատ նոր մոտեցումներ է

պահանջում, առավել ռացիոնալ մեթոդների և գործունեության ավելի հետաքրքրաշարժ ու ժամանակակից ձևերի կիրառում՝ արդի ուսուցումը կյանքի հետ կապելու, ուսուցման, դաստիարակման մեթոդներն ու ձևերը կատարելագործելու և ակտիվացնելու նոր պահանջներից ելնելով: Հենց այդպիսի գործունեության ձևերից մեկն էլ էքսկարպիաներն ու մշակութային այցերն են:

Նպատակը.

Վերլուծել էքսկուրսիաների և մշակութային այցերի դերը սաների զարգացման գործում:

Ուսումնասիրել էքսկուրսիաների՝ կառուցվածքը,կազմակերպման ձևերն ու մեթոդները:

.

Գլուխ 1.Էքսկուրսիաների և մշակութային այցերի դերը սաների զարգացման գործում

Էքսկուրսիաները մեծ դեր ու նշանակություն ունեն նախադպրոցական տարիքի երեխաների կյանքում:

Էքսկուրսիաների և մշակութային այցերի դերը սաների զարգացման գործում չափազանց կարևոր են, քանի որ դրանք ուսումնադաստիարակչական գործընթացում ապահովում են ուսուցման, զարգացման և դաստիարակման փրխադարձ կապը:

Էքսկուրսիաներն ու մշակութային այցերը նպաստում են աշխարհընկալմանն ու ճանաչմանը, սաների միտքը հարստացնում են նոր տպավորություններով, քանի որ նրանք անմիջականորեն դիտում և ճանաչում են այնպիսի առարկաներ և երեկույթներ, ինչպիսիք հնարավոր չէ բերել մանկապարտեզ տեսնել առօրյայում: Այն հետաքրքրություն է առաջացնում դեպի իրենց շրջապատի բույսերը, կենդանիները, հասարակական երևույթները, մարդու աշխատանքը բնության և հասարակության մեջ, այսպիսով նախադպրոցականները՝ստանում են նոր գիտելիքներ՝ որոշակի թեմայի վերաբերյալ՝ ընդլայնելով մտահորիզոնը:

Բացի աշխարհընկալման զարգացումից, էքսկուրսիաները բացառիկ նշանակություն ունեն նաև երեխաների խոսքի զարգացման առումով, քանի որ դրանք խթանում են հաղորդակցվելու ցանկությունը հարստացնում բառապաշարը, կապակցված խոսքը, երկխոսելու ունակությունները:

Հայտնի ռուս մեծ մանկավարժ Ուսինսկին, գտնում էր, որ խոսքը չի կարող զարգանալ առանց մտքի, իսկ միտքը զարգանում է, եթե մտքի առարկայի մասին երեխան պարզ ու կոնկրետ պատկերացում ունի: ՈՒ այլ կերպ հնարավոր չէ նոր բառերի յուրացումն այնքան կայուն դարձնել, որքան էքսկուրսիայի և մշակութային այցերի միջոցով, որովհետև այստեղ բառը կապվում է տվյալ հասկացության, իրի կամ երևույթի դիտման ու զննման հետ, դառնում է կոնկրետ ու որոշակի:

Բոլոր տեսակի էքսկուրսիաները նպաստում են սանի մտածողության զարգացմանը,վերլուծելու, ընդհանրացնելու, դասակարգելու պատճառահետևանքային կապեր հաստատելու ինչպես նաև ակտիվացնում են սանի ուշադրությունը,դիտողականությունը, հիշողությունը զգայական ունակությունները,

իսկ թանգարանների, թատրոնների և ճարտարապետական հուշարձանների այցելությունները զարգացնում են ստեղծագործական երևակայությունը, գեղեցիկը տեսնելու և գնահատելու ունակությունը, գեղագիտական ճաշակը:

Էքսկուրսիաները նաև զարգացնում են շարժողական ակտիվությունը:

Գործունեության այս ձևը նպաստում է սաների բարոյական, հայրենասիրական դաստիարակությանը, ձևավորում գեղագիտական զգացմունքները և հուզական արձագանք շրջապատի և դրանում տեղի ունեցող իրադարձությունների հանդեպ: Էքսկուրսիաները ձևավորում են նաև գիտակցական կարգապահություն և կազմակերպվածություն, վարքի ճիշտ դրսևորումներ դրսում, հասարակական վայրերում, դաստիարակի կարգադրություններին հետևելու և կատարելու ունակություններ:

Նախադպրոցական տարիքի սանի զարգացման համար շատ կարևոր է էքսկուրսիաների բոլոր տեսակների կիրառումը, քանի որ դրանց համադրումը բերում է համակողմանի զարգացման:

Զբոսանք մանկապարտեզում. Թերևս առաջին էքսկուրսիան, որն առաջարկվում է նախադպրոցականներին սովորաբար (կրտսեր առաջին և երկրորդ խմբի սաներին) շրջագայությունն է նրանց մանկապարտեզի տարածքում: Այս էքսկուրսիան սաներին սովորեցնում է կողմնորոշվել տարածքում, ծանոթացնում է հաստատության կառուցվածքին դրական վերաբերմունք է զարգացնում աշխատողների նկատմամբ և ձևավորում հարգանք՝ նրանց աշխատանքի նկատմամբ: Սովորաբար երեխաներին ցույց են տալիս խոհանոցը, բժշկական սենյակը, լվացքատունը և այլն՝ նախադպրոցականների ուշադրությունը հրավիրելով աշխատանքային գործիքների, պարագաների ու իրերի վրա:

Արտադրական էքսկուրսիաները սաների մոտ զարգացնում են հետաքրքրություն տարբեր մասնագիտությունների նկատմամբ, խթանում՝ հարգալից վերաբերմունք գործարանների և այլ հաստատությունների աշխատողների աշխատանքի նկատմամբ: Նախադպրոցականները տեսնում են ոչ միայն արտադրական գործընթացը, այլև ծանոթակում, թե ինչպես են հասնում արտադրանքի որակին: Իսկ այն, որ արտադրողը պատասխանատու է այս կարևոր ցուցանիշի համար, սաներին հնարավորություն տալիս հասկանալու, թե ինչ է աշխատանքային պատասխանատվությունը:

Արդյունաբերական էքսկուրսիաները շատ կարևոր են նաև հայրենասիրական առումով, երեխաները՝ սկսում են հպարտանալ իրենց քաղաքով և երկրով:

Էքսկուրսիաները բացառիկ կարևոր նշանակություն ունեն նաև դաստիարակչական տեսակետից: Դրանք երեխայի մեջ զարգացնում են ուշադրություն ու դիտողունակություն, մշակում են գիտակցական կարգապահություն ու կազմակերպվածություն՝ մանկապարտեզից դուրս իրենց պահելու դաստիարակի կարգադրությունները ժամանակին, ճիշտ ու անթերի կատարելու ունակություն: Սաներին էքսկուրսիա տանելով տիկնիկային թատրոն, կրկես, գրադարան՝ նրանց ծանոթացնում ենք մշակույթին: Այն նրանց մեջ զարգացնում է գեղագիտական ճաշակ, մշակույթի հանդեպ հետաքրքրություն է առաջացնում:

Էքսկուրսիաները և մշակութային այցերը սանի գեղարվեստաստեղծագործական և ճանաչողական մտածողության ձևավորմանը նպաստող գործունության ձևերից են: Անկախ նրանից, թե ինչ բնույթ են կրում էքսկուրսիաներն ու մշակութային այցերը, դրանք օժտված են բարձր՝ ազդեցությամբ և արդյունավետությամբ: Դրանք՝ ընդլայնում են աշխարհընկալումը, հարստացնում ճանաչողական գիտելիքները. զարգացնում բառապաշարը, ձևավորում հետաքրքրասիրությունը, ինքնաճանաչումը՝ ինքագործունեությունը և նախաձեռնողականությունը դաստիարակում են սեր դեպի բնությունը, դեպի հայրենի երկիրը, դրանց տեսարժան վայրերեը, հուշարձանները ձև ավորում են գեղագիտական ճաշակ, նպաստում են միջնանձնային հարաբերությունների ճիավորմանը:

Բացի վերը նշվածից, կազմակերպված և անցկացված էքսկուրսիաները ինքնին ախտորոշման այնպիսի կախարդական միջոց են, որի օգնությամբ կարել է, շատ լավ դիտարկել և շտկել երեխաների վարքի խնդիրները, որոնք միշտ չէ, որ տեսանելի ևն սովորական պարապմունքների ժամանակ: Սա հիանալի միջոց է սաների դիտարկման և գնահատման մեթոդը կիրառելու համար: Էքսկուրսիայի ընթացքում՝ տեսանելի են յուրաքանչյուր սանի և ամբողջ մանկական թիմի առանձնահատկությունները: Հենց էքսկուրսիայի ժամանակ, երբ երեխաները չեն գտնվում իրենց սովորական միջավայրում կարելի է նկատել նաև դաստիարակի

մասնագիտական գործունեության թերությունները, գնահատել՝ մանկավարժական վարպետությունը:

Բնության էքսկուրսիաներ. Անհիշելի ժամանակներից մարդկությունը գնահատել է բնությունը՝ նրա մեջ տեսնելով ոչ միայն իր կերակրողին, այլև իմաստուն դաստիարակին:Բնության էքսկուրսիաները նպատակ ունեն նախադպրոցականներին ծանոթացնել բնաշխարհին, կուտակել պատկերացումներ նրա տարբեր երևույթների մասին:

Ինչպես հայ մեծ մանկավարժ Խ. Աբովյանն է նկատել «Բնությունն իր բազմապիսի առանձնահատկություններով ու երևույթներով, իր պես-պես գույներով ու ձայներով, դրանց միջև եղած պատճառահետևանքային զանազան կապերով, իր սքանչելի գեղեցկությամբ ու անկրկնելի ստեղծագործություններով ամենամեծ ուսուցիչն է:Այդ ուսուցիչն ամենահեշտ ու դյուրին ձևով խոր ու կայուն կերպով սովորեցնում է ճանաչել բնությունը»:

Մշակութային այցեր. Բնության էքսկուրսիաներից ոչ պակաս կարևոր են նաև մշակութային այցերը թանգարաններ, հուշարձաններ, գրադարաններ, երաժշտական դպրոցներ, որոնք ընդլայնում են սաների մտահորիզոնը, սովորեցնում հասկանալ ն գնահատել արվեստը, ինչպես նաև ճանաչել հայրենի երկրի պատմությունը: Թանգարանները, գրադարանները կամ գեղարվեստի դպրոցները մշակութային արժեքների պահպանման, անցյալի հիշողությունը, օգտակար տեղեկությունները

սերնդեսերունդ փոխանցելու միջոց են, իսկ մենք՝ մեծերս, պարզապես պարտավոր ենք պահպանել և փոխանցել գիտելիքներն ու մշակութային արժեքները մեր սաներին:

1.1 Էքսկուրսիան որպես կրթադաստիարակչական գործունեության ձև

Կրթության և դաստիարակության ձևերի և մեթոդների շարքում, երբ ուսումնասիրում ենք որևէ կրթական ծրագիր կամ մեթոդական ձեռնարկ ուղեցույց, ապա շատ դեպքերում առաջին տեղում էքսկուրսիան է:Պատմությունը չի պահպանել հիշատակում,թե երբ և ում կողմից է իրականացվել առաջին էքսկուրսիան ընդհանրապես,բայց մենք հաստատ գիտենք, որ որպես ուսումնական մեթոդ, էքսկուրսիաները սկսեցին ներմուծվել կրթական գործընթաց Արևմտյան Եվրոպայի և Ռուսաստանի մանկավարժների կողմից 18-րդ դարի վերջին և 19-րդ դարի սկզբին:Ուսուցման այս ամենահետաքրքիր ձևի անվանումը գալիս է լատիներեն՝«էքսկուրսիա» բառից, այն ի սկզբանե նշանակում էր «արշավանք»:

Էքսկուրսիան կրթական կամ ժամանցային նպատակով կազմակերպված կոլեկտիվ ուղևորություն, զբոսանք,շրջագայություն է դեպի բնություն,կրթական կառույցներ,տեսարժան վայրեր:

Էքսկուրսիայի էությունը կայանում է ցուցադրման և բացատրման համադրության մեջ:Եթե այդ համադրությունից բացակայի ցուցադրումը,ապա այն կվերածվի պարզապես զրույցի:Իսկ եթե էքսկուրսիան զուրկ լինի բացատրությունից,ապա ցուցադրումն էլ իր հերթին կվերածվի ուղղակի տեսարժան վայրի այցելության:

Ուսուցման կազմակերպան այս ձևը կիրառելի է նաև ն/դ ուսումնական հաստատություններում,որպես աշխարհաճանաչողական գիտելիքների հաղորդման միջոց:Հետևաբար ուսումնադաստիարակչական գործընթացում գիտելիքի հաղորդումը ցանկալի է պարբերաբար կատարել էքսկուրսիաների միջոցով նկատի ունենալով, որ այդ ձևով յուրացումն ավելի կայուն ու խորն է լինում,իսկ գիտելիքի փոխանցումն ավելի աշխույժ ու հետաքրքիր է դառնում:Այն ինչը տեսնում է սանը,տպավորվում է նրա գիտակցության մեջ՝ դաստիարակի պատմածի,բացատրածի որոշակի իրադրությունների, երևույթների,փաստերի շնորհիվ:Դաստիարակը, ցուցադրելով միաժամանակ սովորեցնում է ճիշտ ընկալել

տեսածը։Այսպիսով էքսկուրսիաներն օգնում են ն/դ տարիքի սաներին պատկերացում կազմել շրջապատող աշխարհի մասին։

Գլուխ 2. Էքսկուրսիաների կառուցվածքը,կազմակերպման ձևերն ու մեթոդները

Էքսկուրսիայի ընթացքում մանկապարտեզի դաստիարակը կիրառում է մանկավարժական հատուկ տեխնիկա և մեթոդներ։Էքսկուրսիան բնույթով աշխույժ է և հուզիչ,դաստիարակը պետք է խուսափի պաշտոնական ուսուցումից։Էքսկուրսիայի ընթացքում դաստիարակի՝ սաների հետ շփվելու ոճը պետք է լինի ավելի անկեղծ ու նուրբ։Սաները պետք է գիտելիք ձեռք բերեն առանց նույնիսկ դա գիտակցելու։

Էքսկուրսիայի բովանդակությունը պարտադիր պետք է համապատասխանի երեխաների տարիքին և հետաքրքրություններին։Պետք է սահմանափակվի առարկաների թիվը,որոնց վրա կենտրոնացված է ուշադրությունը։Ավելի մեծ ն/դ տարիքի սաներին կարող է տրվել հետազոտական բնույթի առաջադրանք՝ գտնել գարնան բոլոր նշանները այգում կամ տեղանքում և այնուհետև արտացոլել դրանք։

Իհարկե,էքսկուրսիա կազմակերպելն ավելի դժվար է, քան ավանդական խմբային պարապմունքը։Նրա հաջողությունը կախված է դաստիարակի պատասխանատվությունից։

Էքսկուրսիաների կազմակերպման և անցկացման մեթոդներին ներկայացվող պահանջները.

- Բովանդակության համապատասխանությունը երեխաների հետաքրքրություններին
- Թեմային ուղղված լինելը
- Չպետք է ունենա պարապմունքի ավանդական ձև
- Դաստիարակի նախապատրաստում
- Էքսկուրսիաների քանակը պլանավորել

Էքսկուրսիա կազմակերպելիս և անցկացնելիս պետք է հիշել,որ նույնիսկ հետաքրքիր տեղեկատվության մեծ քանակությունը հանգեցնում է ուշադրության թուլացման։

Գործնական աշխատանք

1. Այց Մարտիրոս Սարյանի տուն-թանգարան

Նպատակ-մշակութային կարողունակություններ

Երեխաներին սովորեցնել գնահատել գեղեցիկը,ճանաչել հայ նկարիչներին,զարգացնել գունազգացողությունը,արտահայտել սեփական հույզերն ու տպավորությունները։

Լեզվական և հաղորդակցական կարողունակություններ

Ձևավորել տարբեր իրավիճակներում և միջավայրում հաղորդակցվելու կարողունակություններ։

Ակնկալվող վերջնարդյունքները

Կիմանա շրջապատող աշխարհի և բնության երևույթների միասնականությունը։

Կիմանա մեծահասակների հետ շփվելու բարեվարքության նորմերը։

Կկարողանա նկարագրել առարկաներն ու երևույթները,դրանց միջև եղած պարզագույն կապերը։Կկարողանա հասակակիցների և մեծահասակների հետ հարաբերություններում դրսևորել ընդգծված վերաբերմունք։

Կկարողանա գնահատել գեղեցիկը,ճանաչել հայ նկարիչներին,զարգացնել գունազգացողությունը,արտահայտել սեփական հույզերն ու տպավորությունները։

Կարևորելով երեխաների շփումն արվեստի հետ և հասկանալով մշակութային վայրեր այցելության նշանակությունը նրանց համար, մենք որոշեցինք երեխաներին տանել հայ ականավոր նկարիչ Մ. Սարյանի տուն-թանգարան։ Աճող սերնդի հետ տարվող կրթական աշխատանքը Սարյանի թանգարանային գործունեության առանձնահատուկ ոլորտ է։ Մ. Սարյանի տուն-թանգարանում հատուկ կրթական, մշակութա-դաստիարակչական ծրագրեր են ստեղծվում, օրինակ՝ խաղ-էքսկուրսիաներ։

Նախքան թանգարան գնալը մենք երեխաների հետ կատարեցինք նախապատրաստական աշխատանք։ Նրանց հետ զրույց ունեցանք արվեստի, նրա տեսակների, ճյուղերի մասին, ծանոթացանք մի քանի հայ անվանի նկարիչների հետ (Մ. Սարյան, Այվազովսկի, Մինաս), դիտեցինք նրանց հայտնի գործերը։

Ապա ես իմ ավագ խմբի սաների հետ կազմակերպեցի այց Մ. Սարյանի տուն-թանգարան։ Էքսկուրսիան ուղղված էր երեխաների գեղագիտական զարգացմանը։

Մեր սաները շրջեցին թանգարանի երեք հարկերով։ Այստեղ նրանք հայտնվեցին մեծ նկարչի գույների աշխարհում, դիտեցին նրա վրձնած աշխատանքները, ծանոթացան Վարպետի դիմանկարներին, գունեղ նատյումորտներին, բնանկարներին։ Տեսան նաև այն հատվածը, որտեղ Մ. Սարյանը ստեղծագործել է՝ արվեստանոցը։ Տեսան կլոր սեղանիկին թողնված վրձինները, ներկերն ու ներկապնակները։

Այցը թանգարան նպաստավոր էր նրանով, որ երեխաները ծանոթացան նկարչության ժանրերին: Էքսկուրսավարը նրանց մատչելի, իրենց տարիքին համապատասխան ձևով ներկայացրեց թե ինչ է նատյուրմորտը, որն է բնանկարը և այլն: Էքսկուրսիան ինտերակիվ էր, երեխաները նույնպես ներգրավվեցին, եղան հարց ու պատասխաններ: Օրինակ՝ հարցնում էինք թե ինչ միրգ կամ բանջարեղեն է տվյալ նատյուրոմորտում պատկերված, կամ ինչ եղանակ է բնանկարում ներկայացված, իսկ նրանք ակտիվորեն պատասխանում էին:

Ապա երեխաները բաժանվեցին երեք խմբի: Մի խումբը պետք է մոտենար, ցույց տար սրահում ներկայացված դիմանկարները, մյուս խումբը նատյուրմորտները, երրորդ խումբը՝ բնանկարները: Երեխաները կարողացան կատարել հանձնարարությունը:

Երեխաներից յուրաքանչյուրը վերջում մոտեցավ և ցույց տվեց իրեն ամենից շատ դուր եկած նկարը: Խնդրեցինք նրանց հիմնավորել թե ինչու է ընտրել հենց այդ աշխատանքը:

Էքսկուրսիայի միջոցով երեխաների մոտ զարգացավ գունազգացողությունը: Այսուհետ նրանք ավելի հեշտ կտարբերակեն տարբեր գույների երանգները, տոները, կհասկական, կզգան, թե որ գույների համադրությունն է առավել գեղեցիկ: Սարյանի նկարների միջոցով նրանք իրենց համար բացահայտեցին նոր գույներ: Երեխաները սովորեցին նկատել գեղեցիկը:

Նախադպրոցականների այցը մշակութային այս վայր կարևոր էր այնքանով,որ այն երեխաների մոտ առաջացրեց ուրախ, լուսավոր, տոնական զգացում:

Արտադրական էքսկուրսիաները սաների մոտ զարգացնում են հետաքրքրություն տարբեր մասնագիտությունների նկատմամբ, խթանում՝ հարգալից վերաբերմունք գործարանների և այլ հաստատությունների աշխատողների աշխատանքի նկատմամբ: Նախադպրոցականները տեսնում են ոչ միայն արտադրական գործընթացը, այլև ծանոթակում, թե ինչպես են հասնում արտադրանքի որակին: Իսկ այն, որ արտադրողը պատասխանատու է այս կարևոր ցուցանիշի համար, սաներին հնարավորություն տալիս հասկանալու, թե ինչ է աշխատանքային պատասխանատվությունը: Արդյունաբերական էքսկուրսիաները շատ կարևոր են նաև հայրենասիրական առումով, երեխաները՝ սկսում են հպարտանալ իրենց քաղաքով և երկրով:

Էքսկուրսիաները բացառիկ կարևոր նշանակություն ունեն նաև դաստիարակչական տեսակետից: Դրանք երեխայի մեջ զարգացնում են ուշադրություն ու դիտողունակություն, մշակում են գիտակցական կարգապահություն ու կազմակերպվածություն՝ մանկապարտեզից դուրս իրենց պահելու դաստիարակի

կարգադությունները ժամանակին, ճիշտ ու անթերի կատարելու ունակություն: Սաներին էքսկուրսիա տանելով տիկնիկային թատրոն, կրկես, գրադարան՝ նրանց ծանոթացնում ենք մշակույթին: Այն նրանց մեջ զարգացնում է գեղագիտական ճաշակ, մշակույթի հանդեպ հետաքրքրություն է առաջացնում:

Էքսկուրսիաները և մշակութային այցերը սանի գեղարվեստաստեղծագործական և ճանաչողական մտածողության ձևավորմանը նպաստող գործունության ձևերից են: Անկախ նրանից, թե ինչ բնույթ են կրում էքսկուրսիաներն ու մշակութային այցերը, դրանք օժտված են բարձր՝ ազդեցությամբ և արդյունավետությամբ: Դրանք՝ ընդլայնում են աշխարհընկալումը, հարստացնում ճանաչողական գիտելիքները. զարգացնում բառապաշարը, ձևավորում հետաքրքրասիրությունը, ինքնաճանաչումը՝ ինքագործունեությունը և նախաձեռնողականությունը դաստիարակում են սեր դեպի բնությունը, դեպի հայրենի երկիրը, դրանց տեսարժան վայրերը, հուշարձանները ձև ավորում են գեղագիտական ճաշակ, նպաստում են միջնանձնային հարաբերությունների ճիավորմանը:

Բացի վերը նշվածից, կազմակերպված և անցկացված էքսկուրսիաները ինքնին ախտորոշման այնպիսի կախարդական միջոց են, որի օգնությամբ կարել է, շատ լավ դիտարկել և շտկել երեխաների վարքի խնդիրները, որոնք միշտ չէ, որ տեսանելի ևն սովորական պարապմունքների ժամանակ: Սա հիանալի միջոց է սաների դիտարկման և գնահատման մեթոդը կիրառելու համար: Էքսկուրսիայի ընթացքում՝ տեսանելի են յուրաքանչյուր սանի և ամբողջ մանկական թիմի առանձնահատկությունները: Հենց էքսկուրսիայի ժամանակ, երբ երեխաները չեն գտնվում իրենց սովորական միջավայրում կարելի է նկատել նաև դաստիարակի մասնագիտական գործունեության թերությունները, գնահատել՝ մանկավարժական վարպետությունը:

Կարծում եմ, որ գործունեության այս ձևը, չնայած առաջատար չէ , բայց շատ կարևոր է, և պետք է այն անցկացնել փոխարինելով ավանդական ձևերին խմբասենյակում անընդմեջ թեմատիկ պաստառներով, դեկորատիվ իրերով, կամ որ ամենավատն է առանց դրանց . սոսկ տեղեկություն փոխանցելու ձևերը, որոնք փոքր-ինչ «հնացած» են ժամանակակից երեխայի հետաքրքրությունները բավարարելու համար:

Սաների հետ ցանկացած էքսկուրսիա, լինի դա թանգարան, գրադարան, դպրոց, այգի, պուրակ, արտադրամաս երեխաների համար դառնում է հիշարժան իրադարձություն: Չէ՞ որ այն , սովորական առօրյայի համեմատությամբ բերում է բազմազանություն տալով և գիտելիքներ, և' տպավորություն:

Այսպիսով, գործունեության այս ձևի կազմակերպման արդյունավետության և բազմաթիվ դրական կողմերի կողքին կա նաև մի փոքրիկ բացասական կողմ, այն է՝ էրսկուրսիաներից շատերը (հատկապես մշակութային այցերը, թատրոններ, թանգարաններ այցերը, կամ բնության էքսկուրսիաներից այց կենդանաբանական այգի և այլն), ենթադրում են որոշակի ֆինանսական միջոցների ներդրում, որի հոգսը ոչ միշտ է կարողանում ուսումնական հաստատությունը հոգալ, և ավտոմատ կերպով այդ հոգսը ընկնում է ծնողի ուսերին: Հաճախ բախվում ենք՝ այնպիսի խնդրի, որ ծնողը այդ ֆինանսավորումը դժվարանում է կատարել, ինչի պատճառով երբեմն չեղարկվում են որոշ պլանավորված էքսկուրսիաներ, կամ փոխարինվում դրանք՝ մեկ այլով, կամ լինում են դեպքեր, երբ երեխան չի մասնակցում (չնայած նրան, որ միշտ փորձում ենք գտնել ելքեր կամ միջոցներ, այդ երեխաներին էլ ներգրավելու համար), ինչը հակասում է մեր մի շարք խնդիրների լուծմանը, նպատակների իրականացմանը:

Նախադպրոցական ուսումնական հաստատությունում էքսկուրսիաները և մշակութային այցերը մանկավարժական գործընթացի կարևոր մասն են: Գործունեության այլ ձևերի ժամանակ մեծ բավականություն են ստանում թե՛ մեծերը, թե՛ փոքրերը: Սաների համար նա ոչ միայն հետաքրքիր ժամանակ է, այլ նաև ուսումնադաստիարակչական գործունեություն, որը զարգանում է մտածողությանը, ձևավորում է հուզական ոլորտը, դաստիարակում վարքի դրսևորման ձևեր, ինչպես նաև մարզվում է ֆիզիկական տոկունություն: Արդյունքում նախադպրոցական տարիքի երեխաների մոտ զարգանում են էսթետիկ զգացմունքներ, գեղագիտական ճաշակ, դաստիարակում են հարգանք ուրիշների աշխատանքի նկատմամբ, հայրենիքի նկատման, բնությունը գնահատելու և պաշտպանելու ցանկություն, ընդլայնում են սաների մտահորիզոնը ձևավորում աշխարհայացքը, նպաստում՝ խոսքի զարգացմանը այն տների մոտ ձևավորում է այնպիսի առանձնահատկություններ, ինչպիսիք են հանդուրժողականությունը, համագործակցությունը, փոխադարձ աջակցությունը, խնդրահարույց

իրավիճակներում ինքնուրույն մտածողությունը բաղատական մտածողությունը, կողմնորոշումը, միջանձնային հարաբերությունների ձևավորումը, կոնֆլիկտների հաղթահարման որոշակի հմտությունները:

Երևանի հ.42 մսուր-մանկապարտեզի տնօրեն՝ Անի Բաղդասարյան
Կարևորվում են մշակութային էքսկուրսիաներն ու զբոսանքները,որոնք նպաստում են արտահայտելու երեխաների հույզերն ու զգացմունքները:

Մեթոդիստ՝Նարինե Հարությունյան
Մշակույթի փոխանցման ձևերի մեջ կարևոր դեր ունեն էքսկուրսիաներն ու զբոսանքները,որոնք նպատակ ունեն երեխաներին փոխանցել արժեքավոր մշակութային ժառանգություն:
Ելնելով դաստիարակի հետազոտական աշխատանքից համոզվեցի,որ նա մշակութային էքսկուրսիաների շնորհիվ երեխաների մեջ ձևավորում է բարոյական արժեքներ,հայրենասիրություն և գեղագիտական ճաշակ:

Եզրակացություն

Այսպսով, նախադպրոցական ուսումնանական հաստատությունում էքսկուրսիաները և մշակութային այցերը մանկավարժական գործընթացի կարևոր մասն են: Դրանք այցելություն են դեպի բնության գիրկ, տեսարժան վայրերը, գրադարաններ, թանգարաններ, արտադրամասեր, դպրոցներև այլն ուսումնադաստիարակչական նպատակներով որունք հնարավորություն չէր ընձեռում ստանալ մեծաքանակ տեղեկություն, և հատկանշականն այն է, որ այս պարագայում ստացվող տեղեկությունը լինում է առավել տպավորչ, հուզական, մնայուն, որովհետև փոխանցումն իրականացվում է անմիջական շփման և հաղորդակցման միջոցով: Էքսկուրսիաների էությունը բացադրությամբ ցուցադրումն է, այն զննական մեթոդ է: Էքսկուրսիան պլանավորում, կազմակերպում է դաստիարակը, այն կարող է վարել դաստիարակը կամ էքսկուրսավարը ու մեկնաբանմամբ սաները սովորում են ճիշտ ընկալել տեսածը, ցուցադրածը:

Գործունեության այլ ձևերի ժամանակ մեծ բավականություն են ստանում թե՛ մեծերը, թե՛ փոքրերը: Սաների համար նա ոչ միայն հետաքրքիր ժամանակ է, այլ նաև ուսումնադաստիարակչական գործունեություն, որը զարգացնում է մտածողությունը, ձևավորում է հուզական ոլորտը, դաստիարակում վարքի դրսևորման ձևեր, ինչպես նաև մարզվում է ֆիզիկական տոկունություն:

Արդյունքում նախադպրոցական տարիքի երեխաների մոտ զարգանում են էսթետիկ զգացմունքներ, գեղագիտական ճաշակ, բնությունը գնահատելու և պաշտպանելու ցանկություն, ընդլայնում են սաների մտահորիզոնը ձևավորում է այնպիսի առանձնահատկություններ, ինչպիսիք են հանդուրժողականությունը, համագործակցությունը, փոխադարձ աջակցությունը, խնդրահարույց իրավիճակներում ինքնուրույն մտածողությունը, քննադատական մտածողությունը, կողմնորոշումը, կոնֆլկտների հաղթահարման որոշակի հմտությունները:

Գրականության ցանկ

1. «Հայեցակարգ» գիտական և մեթոդական էլեկտրոնային ամսագիր.
URL՝ http://e-koncept.ru/2016/76560.htm:

2. Ушинский - "Собрание сочинений".(1948г.стр.333).

3. Նախաշավիղ գիտամեթոդական հանդես, Երևան 2014թ

4. Լարիսա Մորոզովա «Ինչպես ճիշտ և հետաքրքիր անցկացնել էքսկուրսիան մանկապարտեզում» URL՝ https://mclkic.net/zanyatiya-s-detmi/konspekt-ckskursii-v-sredney-grupp.html

5. Կամենևա Լ.Ա. «Մանկապարտեզում երեխաներին բնությանը ծանոթացնելու մեթոդները»